

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

**FAKULTA ARCHITEKTURY
ÚSTAV NAVRHOVÁNÍ V.**

FACULTY OF ARCHITECTURE
DEPARTMENT OF DESIGN V.

BRONX – ZMĚNA ADRESY – (PŘESTAVBA KÁZNICE NA KREATIVNÍ CENTRUM)

BRONX – CHANGE OF ADDRESS – (CONVERSION OF JAIL TO THE CREATIVE CENTRE)

DIPLOMOVÁ PRÁCE
MASTER'S THESIS

AUTOR PRÁCE
AUTHOR

BC. MIROSLAVA KARASOVÁ

VEDOUcí PRÁCE
SUPERVISOR

DOC. ING. ARCH. KAREL HAVLIŠ

BRNO 2012

ABSTRAKT

Diplomová práce představuje architektonicko-urbanistickou studii nového využití objektu káznice - významného objektu z 18. století. Zpracovány jsou tři varianty, přičemž první dvě zachovávají tvar komplexu budov a dávají mu nové funkce s rozdílnými scénáři.

Třetí varianta je zpracována nejdůsledněji. Návrh spočívá v očištění původního tvaru káznice - tzn. odhalení čtvercového půdorysu stavby se dvěma nádvořími. Jsou zbourány přístavby a vzniklý prostor je částečně zastavěn třemi budovami. Nové objekty doplňují stávající zástavbu, respektují ji a dotváří veřejný prostor. Dvě nové výškové budovy, postavené na jižní straně, působí jako nové dominanty území a nový objekt na severu slouží k doplnění služeb vhodných pro danou lokalitu. Objekty i plochy navazují na hlavní pěší tahy a vytváří systém na sebe navazujících spojitých prostor - tzv. urbánní interiér.

This thesis presents architectural-urban study using an old jail facility - a major object of the 18th century. Three variants are processed, the first two keep the shape of the old building blocks and give it a new functions with different scenarios.

The third variant is more detailed. The proposal consists of the jail original shape - ie. it reveals the square-shaped building with two courtyards. There are two outbuildings demolished and into the resulting space are installed three new buildings, which complement with the existing buildings and completes public space. Two new high-rise buildings, built on the south side, acts as a new landmark and a new building in the north serves to supplement the services appropriate to the locality. Buildings and spaces are linked to the main pedestrian routes, creating a cascade of continuous space - the urban interior.

PRŮVODNÍ ZPRÁVA

ÚZEMÍ

Území tzv. Brněnského Bronxu je charakteristické svou velmi dobrou polohou vzhledem k centru města Brna. Nachází se severovýchodně od historického jádra města. Řešené území je ohraničeno ulicemi Cejl, Koliště, Milady Horákové, Merhautova, Jugoslávská a Vranovská. Samotná lokalita se potýká s mnoha problémy. Zástavba je tvořena rozměrnými bloky s velkými vnitroblokovými prostory. Domy jsou v průměru čtyř až pětipodlažní, po obvodu území a v blízkém okolí se nachází domy s funkčním využitím převážně pro smíšené bydlení. Směrem do středu lokalita ztrácí na atraktivitě pro finanční záměry. Převládá zde bydlení bez kombinace s obchodem, službami nebo administrativou. Objekty chátrají, což je zvláště patrné ve vnitroblocích, které jsou zastavěny drobnými stavbami. Spousta domů je zdevastována, často jsou holobyty zahlceny odpadem. Sociální profil v oblasti je velmi slabý. Obyvatelstvo je většinou romského původu. K sociálnímu vyloučení lokality došlo v průběhu několika desítek let. Hlavním důvodem byl, hlavně za minulého režimu, systém přidělování bytů nižší kategorie zejména romským rodinám.

OBJEKT BÝVALÉ KÁZNICE

Areál bývalé káznice se nachází v samotném centru řešeného území, v prostoru vymezeném ulicemi Cejl, Soudní a Bratislavská. Jedná se o hustě zastavěné území (80%) s uzavřenou blokovou zástavbou. V současné době je z převážné části nevyužívané. Pozemek o rozloze 1,05 ha je mírně sklonitý směrem k ulici Cejl. Celková hrubá podlažní plocha je 15 299 m² a zastavěná plocha je 6 760 m². Budovy i pozemek jsou historickým majetkem města Brna.

Základní kámen budovy soudu a vězení byl položen roku 1772. Ústavní kapli sv. Anny vysvětil roku 1779 první brněnský biskup, hrabě Chorinský z Ledské. Již o rok dříve sem byl z bývalé jezuitské koleje přeložen sirotčinec. Ten byl ale zrušen a v letech 1786-1855 sem byli ze Špilberku přemísťováni vězni odsouzení pro méně závažné trestné činy. Od roku 1854 sloužila budova výhradně jako vězení. Bylo tu 343 cel, které byly celkem schopny pojmut i několik tisíc vězňů. Památku vězňů a popravených politických vězňů připomíná od roku 1993 žulová pamětní deska, umístěná mezi okny nalevo od vchodu z ulice Cejl. Věznice na Cejlu byla zrušena roku 1956. Komplex byl následně využíván jako depozitář Moravského zemského archivu, a to až do roku 2006.

Jedná se o architektonicky a historicky zajímavý areál, i když není památkově chráněn. Statika části objektu je ohrožena neodborným zásahem vedlejší realizované stavby.

Čelní část objektu do ulice Bratislavská je zděná budova v uliční zástavbě. Tato část je dvoupodlažní a podsklepená. V této části byly provedeny v posledních letech některé stavební úpravy, které dopomohly k tomu, že budova je relativně v dobrém stavu. Tato budova je v současnosti v pronájmu Městské policie, která ji využívá pro výcvik a trénink policistů.

Dvorní objekt je rozdělen třemi vnitřními dvory na levé, střední a pravé křídlo a dvě křídla rovnoběžná s městskými ulicemi. Všechna křídla jsou propojena. Křídla mají dvě nadzemní podlaží, tato křídla dříve sloužila jako věznice se systémem centrální chodby a k ní přiléhajících cel. Konstrukčně je objekt proveden v tradiční soustavě

podélných nosných stěn tloušťky 600-1000 mm se stropní konstrukcí rozmanitého charakteru, na chodbách převážně klenby. Další stropy jsou trámové s rovnými podhledy. Zastřešení objektu je dřevěný krov s taškovou krytinou. Objekt je celkově ve špatném technickém stavu. V současné době je 100% vlastníkem objektu statutární město Brno. V posledních dvou letech zde proběhly různé kulturní akce (výstavy, divadlo apod.). V současnosti je objekt veřejnosti zcela uzavřen.

Sousední objekt (přístavba do ulice Cejl) byl odprodán do rukou soukromému vlastníkovi – firmě R.C.P.R. Reality, s.r.o., avšak na objekt se zapomnělo uvalit věcné břemeno, takže v současné době není možný vjezd do dvorů káznice (dříve byl právě z ulice Cejl). V současnosti je tato část zrekonstruována a pronajímána a využívána jako ubytovací zařízení.

PROSTOROVÝ KONCEPT

Navrhované řešení vychází ze specifických potřeb této lokality. Zohledněn je především nedostatek veřejných prostor a zeleně, dále potřeby místních komunit a chybějící určující bod v území. Cílem práce je vytvořit nové centrum v tzv. Brněnském Bronxu na místě bývalé káznice při ulici Cejl a tím změnit špatnou adresu negativně vnímané městské čtvrti.

Samotný návrh spočívá v očištění původního tvaru káznice – tzn. odhalení čtvercového půdorysu stavby se dvěma nádvořími. Zbouráním obou přístaveb vznikají dvě volná nádvoří, která jsou v návrhu zastavěna třemi budovami. Nové objekty doplňují stávající zástavbu, respektují ji a dotváří veřejný prostor. Na jihu řešené parcely jsou navrženy dvě výškové budovy jako nové dominanty území. Na severu je navržen čtyřpodlažní objekt s motivem vnitřního atria. Dále vznikají dvě náměstí, veřejný průchozí dvůr a podloubí směrem do ulice Soudní, které ji rozšiřuje. Nově vzniklé objekty i plochy navazují na hlavní pěší tahy a vytváří systém na sebe navazujících spojitých prostor – tzv. urbánní interiér.

Vlastní objekt bývalé káznice je rozdělen na veřejný a soukromý sektor. Západní dvůr je otevřený a podporuje propojení v severojižním směru. Východní dvůr je pro veřejnost uzavřený a slouží potřebám kreativního centra. V původních prostorách káznice se nachází pestrá směsice funkcí - od komerčních pronajímatelných prostorů, přes prostory kreativního centra či divadelního sálu, po půdní prostory využitě pro coworkingová pracoviště. Ve „věžích“ (objektech na jihu území) jsou umístěny především byty, doplněné o komerční prostory a kanceláře. V objektu na severu území je umístěno azylové bydlení v kombinaci s komerčními plochami, fitness centrem a kavárnou v přízemí.

URBANISTICKÉ ŘEŠENÍ

Nový komplex budov vychází z požadavků, resp. nedostatků lokality, ve které se nachází. V celé lokalitě je nedostatek veřejných prostor a zeleně, dále je zde špatná severojižní propustnost území a chybí zde nějaký výrazný určující bod.

Nedostatek veřejných prostor řeší zbourání přístaveb káznice a jejich zastavění novými moderními budovami, které zaujmají pouze menší část prostoru a dávají tak vzniknout dvěma novým náměstím – na severu a jihu území. Tyto dva prostory propojuje ulice Soudní, která je v návrhu rozšířena o prostor podloubí, a dále zachované nádvoří objektu káznice, které je však více otevřené, veřejné a volně průchozí.

Nově vzniklá veřejná prostranství jsou navržena pro pěší s možností vjezdu vozidel údržby či zásobování. Všechny plochy jsou bezbariérové, bez výškových stupňů. Veřejná prostranství navazují na hlavní pěší tahy – z ulic Cejl, Bratislavská, Valcha a Hvězdová. Tyto veřejné prostory můžeme také vnímat jako odpočinkové místo na trase Radlas – Černá Pole a Židenice – Centrum, které nabídne obchodní parter a v neposlední řadě i místo pro bezpečné parkování kol a aut.

ARCHITEKTONICKÉ ŘEŠENÍ

Architektonické řešení vychází ze snahy oddělit a jasně definovat prostory v území.

Kreativní centrum je umístěno v budově bývalé káznice, která si ponechává svůj původní čtvercový tvar, který se do ulice Soudní nově otevírá probouráním kleneb a směrem do obou nádvoří probouráním resp. zvětšením stávajících otvorů. Z důvodů estetických i praktických – vyřešení nedostatku světla v jednotlivých místnostech. Dalšími zásadními stavebními úpravami je probourání stropů v místech nově navrhovaných vertikálních komunikací. V budově se nachází prostory určené pro veřejnost – komerční zóna v 1.NP při ulici Soudní, divadelní část ve středovém křídle, místnost připomínající historii káznice, dále prostory pro kreativní centrum – ateliéry, zázemí, rezidenční byty. Kromě toho je zde umístěn inkubátor pro mladé začínající umělce a v podkroví se nachází prostory HUBu – sdílené pronajimatelné kancelářské plochy. Fasáda kreativního centra bude očištěna od omítky. Ukáže se typická cihlová struktura josefínského budovy.

Kontrastem ke stávající budově jsou lehce šedé hladké plochy nově navržených objektů – dvou věžových domů s dohromady 38 byty a šesti patry kanceláří a severním objektem s motivem vnitřního atria.

Vertikální charakter navržené dvojice dvanáctipatrových věží čtvercového půdorysu o straně 14,2 metru a výškou 43,6 m zajišťuje výjimečnou pozici vzhledem k okolní zástavbě a otevřenému obzoru směrem k siluetě města Brna. Prostor mezi domy je pod povrchem využit po celé ploše pro krytá garážová stání s kapacitou 80 automobilů. Na střechách těchto garáží bude založeno náměstí. Dispozice ve věžích jsou navrženy maximálně flexibilně díky umístění komunikačního jádra ve středu budovy. Prostory kanceláří lze oddělit nebo naopak propojit v jeden velký open space. Patra s bydlením nabízí byty různých velikostí, od čtyř bytů na patro (cca 30 m²) po jeden velký byt umístěný ve 12.NP (170 m²).

Severní objekt má první dvě patra vyhrazena veřejnosti. Doplnuje chybějící komerční plochy v území, nabízí prostory nízkonákladovým organizacím působícím v lokalitě (1.NP) a láká do lokality nové, především mladé lidi celým jedním patrem (2.NP) zasvěceným fitness centru. Na úrovni třetího nadzemního podlaží začíná atrium určené pouze pro obyvatele azylového bydlení v objektu. Vzniká zde motiv pavlače, který je reakcí na okolní typ zástavby. Objekt je založen na jednom patru podzemního parkování, které nabízí 63 parkovacích stání.

Nově navržené objekty jsou řešeny jako kombinovaný konstrukční systém. Stěnový konstrukční systém a rámový obousměrný průvlakový skelet zajišťují celé stavbě dostatečnou tuhost ve všech směrech. V podzemním podlaží se uplatňují sloupy z důvodů funkčního využití, na ně v dalších patrech navazuje stěnový systém s vertikálním komunikačním ztužujícím jádrem.

ŘEŠENÍ PARTERU A ZELENĚ VEŘEJNÝCH PROSTOR

Jižní náměstí je řešeno jako místo setkávání, má veřejný charakter a je to otevřený prostor. Také je křižovatkou hlavních pěších tahů, takže se stává novým centrem oblasti. Tomu dopomáhají i dvě dominantní „věže“ (dvanáctipatrové objekty při ulici Cejl). Jižní náměstí je opticky rozděleno na dvě části – provozní a pobytovou plochu. Provozní plocha je vydlážděné prostranství, které rozbíjí pouze skulptura připomínající historii káznice a vodní prvky integrované do dlažby. Pobytová část jižního náměstí je tvořena velkou skupinou vzrostlých platanů. Platany jsou uspořádány šachovnicově a mají speciálně zapěstovanou korunu deštníkovitého tvaru. Mezi platany je možný volný pohyb chodců a je zde umístěn mobiliář pro rekreaci.

Severní náměstí je řešeno v návaznosti na protější plácek se třemi platany. Je to taktéž jako místo setkávání veřejného charakteru, dále plocha pro aktivity, např. posezení před kavárnou, posezení mezi platany a je zde tzv. zábavní stěna, která odděluje prostor náměstí od vedlejšího soukromého pozemku. Stěnu je možné využít pro bouldering, graffiti nebo ji mohou používat umělci z kreativního centra pro účely své prezentace navenek. Navržené stromy jsou platany stejně jako přes ulici, avšak menšího vzrůstu.

Ulice Soudní je v návrhu rozšířena o prostor podloubí, jsou zde navržena příčná parkovací stání (26 míst) a zeleň – malokorunné kvetoucí listnaté stromy např. okrasné třešně. Silnice je zúžena, aby se zklidnil provoz, a na její úkor jsou rozšířeny komunikace pro pěší. V této ulici jsou také dva vjezdy do podzemního parkování.

Veřejné průchozí nádvoří, které propojuje obě nová náměstí, je místem pro společenský život a kulturu a má polosoukromý charakter místa. Na nádvoří je možné rozložit pódium, které rozšíří divadelní část v káznici. Nádvoří má být příjemným místem, kde se budou lidé rádi zdržovat, pomohou tomu i zelené fasády porostlé břečťanem a navržená alej stromků.

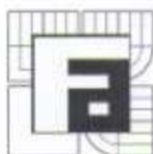
Nádvoří pro potřeby kreativců má charakter soukromého místa a nabízí prostory pro tvorbu v exteriéru a zároveň místo pro relaxaci a odpočinek.

PRINCIP OBSLUHY A DOPRAVNÍ ŘEŠENÍ

Návrh nabízí celkem 169 parkovacích míst, z toho 15 pro invalidy. Valná většina je umístěna v podzemí – 143 míst. Vjezdy do podzemního parkování jsou z ulice Soudní. Zbytek – 26 míst je úrovní terénu, na ulici Soudní.

Zásobování komerční zóny je orientováno převážně z ulice Soudní a přes jižní náměstí.

Veškerý mobiliář a prvky zeleně jsou navrženy tak, aby byly odolné jak vůči počasí tak i případnému vandalismu.

Vysoké učení technické v Brně
Fakulta architektury
Pořiči 273/5, 63900 Brno 39

Zadání diplomové práce

Číslo diplomové práce:	FA-DIP0069/2011	Akademický rok:	2011/12
Ústav:	Ústav navrhování V.		
Student(ka):	Bc. Miroslava Karasová		
Studijní program:	Architektura a urbanismus (N3501)		
Studijní obor:	Architektura (3501T002)		
Vedoucí diplomové práce:	doc. Ing. arch. Karel Havlíš		
Konzultanti diplomové práce:			

Název diplomové práce:

Bronx – změna adresy – (přestavba káznice na kreativní centrum)

Zadání diplomové práce:

Architektonická studie nového využití staré káznice a nejbližšího okolí v brněnském „Bronxu“ s využitím teoretických východisek a závěrů z předchozí semestrální práce. Cílem studie bude vytvořit polyfunkční komplex budov, se zvláštním zřetelem na vznik kreativního centra, místa pro alternativní kulturu a alternativní formy bydlení, nejen pro sociálně vyloučené komunity z brněnského „Bronxu“. Předmětem navrženého řešení bude architektonická studie celkové přestavby historického objektu káznice s vhodně zvolenými stavebními programy. Nové využití a nově interpretovaný prostorový koncept bývalé káznice spolu s kultivací prostor dotčených ulic Cejl, Bratislavská a Soudní může změnit špatnou adresu negativně vnímané městské čtvrti. Úkolem zvolené urbánní strategie a navrženého architektonického řešení je podpořit ozdravný proces obnovy deprimované městské čtvrti.

Rozsah grafických prací:

Návrh bude v konečné fázi dokumentován:

Analytickou částí:

Aktuální analýzy řešeného území doplněné aktuální fotodokumentací a všeobecnými informacemi o místě

Teoretická východiska /řešení příkladů, schémata, grafy, loga.../

se závěry pro zvolený prostorový koncept spolu s textovou částí. Součástí analytické části elaborátu budou konceptní skici a vlastní teoretické závěry pro koncept řešení.

Návrhovou částí:

Výkres širších vztahů (stačí i schéma) - navrhovaný stav

Výkres - situace navrženého řešení v měřítku 1:1000 /1:500/

Situace se zákresem do ortofotomapy

případně dílčí situace parteru 1:500 /1:200/

Standardní výkresy ortogonálních zobrazení půdorysů, pohledů a důležitých řezů v měřítku 1:200 /1:100/

Prostorové vyjádření návrhu (vybrané prostorové zobrazení architektonického řešení, perspektivy vybraných veřejných prostorů, zákresy do fotografií, 3D model)

případně fotografie pracovního fyzického modelu

Schémata principu obsluhy území a dopravního řešení, případně řešení inženýrských sítí (schematická koordinační situace)

Průvodní zpráva s popisem navrženého prostorového konceptu, urbanistického a architektonického řešení, důležitých údajů o aktualizovaném využití lokality, principu obsluhy a dopravního řešení, zásady řešení parteru a zeleně veřejných prostor.

Rozsah grafických prací:

Forma a způsob výsledného vypracování :

- komplexní soubor výkresů a textů (viz výše) v přehledné brožuře formátu A3
 - 1 plakát představující hlavní myšlenky návrhu (100x70 cm)
 - 1 archivní CD se všemi výstupy v originále použitého formátu a v tiskovém formátu PDF (rozlíšení odpovídající výslednému tisku)
 - prezentace celého komplexu v e formátu PowerPoint;
- (+ na základě domluvy s vedoucím DP lze v odůvodněných případech upřesnit jak formu zpracování tak podrobnost práce.)

Seznam odborné literatury:

Seznam odborné literatury:

Jan Gehl – Život mezi budovami (Užívání veřejných prostranství)

Christian Norberz-Schulz – Genius Loci

Léon Krier – Architektura - volba nebo osud

Day Christofer – Duch a místo

Richard Florida - The Rise of the Creative Class

Termín zadání diplomové práce: 20.2.2012

Termín odevzdání diplomové práce: 11.5.2012

Diplomová práce se odevzdává v rozsahu stanoveném vedoucím práce; současně se odevzdává 1 výstavní panel formátu B1 a diplomová práce v elektronické podobě.

Bc. Miroslava Karasová
Student(ka)

doc. Ing. arch. Karel Havlíš
Vedoucí práce

doc. Ing. arch. Karel Havlíš
Vedoucí ústavu

V Brně, dne 20.2.2012

doc. Ing. Josef Chytilík, CSc.
Děkan